HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a opta)

22 noiembrie 2012 *

„Articolul 157 TFUE — Directiva 79/7/CEE — Directiva 97/81/CE — Acordul-cadru privind munca pe fracțiune de normă — Directiva 2006/54/CE — Pensie pentru limită de vârstă de tip contributiv — Egalitate de tratament între lucrătorii de sex masculin și lucrătorii de sex feminin — Discriminare indirectă pe criterii de sex”

În cauza C-385/11,

având ca obiect cereri de decizie preliminară formulate în temeiul articolului 267 TFUE de Juzgado de lo Social de Barcelona (Spania), prin decizia din 4 iulie 2011, primită de Curte la 19 iulie 2011, în procedura

Isabel Elbal Moreno

împotriva

Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS),

Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS),

CURTEA (Camera a opta),

compusă din doamna C. Toader, îndeplinind funcția de președinte al Camerei a opta, doamna A. Prechal (raportor) și domnul E. Jarašiūnas, judecători,

avocat general: doamna E. Sharpston,

grefier: doamna M. Ferreira, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 27 septembrie 2012,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS), de F. de Miguel Pajuelo, în calitate de agent, asistat de A. Álvarez Moreno și de J. Ignacio del Valle de Joz, abogados;

— pentru guvernul spaniol, de S. Centeno Huerta și de S. Martínez-Lage Sobredo, în calitate de agenți;

— pentru guvernul belgian, de L. Van den Broeck și de M. Jacobs, în calitate de agenți;

— pentru Comisia Europeană, de G. Valero Jordana și de M. van Beek, în calitate de agenți,

* Limba de procedură: spaniola.

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea clauzei 4 din Acordul-cadru privind munca pe fracțiune de normă, încheiat la 6 iunie 1997, cuprins în anexa la Directiva 97/81/CE a Consiliului din 15 decembrie 1997 privind Acordul-cadru cu privire la munca pe fracțiune de normă, încheiat de UCIPE, CEIP și CES (JO 1998, L 14, p. 9, Ediție specială, 05/vol. 5, p. 35), astfel cum a fost modificată prin Directiva 98/23/CE a Consiliului din 7 aprilie 1998 (JO L 131, p. 10, Ediție specială, 05/vol. 5, p. 46, denumit în continuare „acordul-cadru"), precum și interpretarea articolului 157 TFUE și a articolului 4 din Directiva 2006/54/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 5 iulie 2006 privind punerea în aplicare a principiului egalității de șanse și al egalității de tratament între bărbați și femei în materie de încadrare în muncă și de muncă (JO L 204, p. 23, Ediție specială, 05/vol. 8, p. 262) și a articolului 4 din Directiva 79/7/CEE a Consiliului din 19 decembrie 1978 privind aplicarea treptată a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în domeniul securității sociale (JO L 6, p. 24, Ediție specială, 05/vol. 1, p. 192).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între doamna Elbal Moreno, pe de o parte, și Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS) (Institutul Național de Securitate Socială) și Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS) (Trezoreria Generală a Securității Sociale), pe de altă parte, cu privire la obținerea unei pensii pentru limită de vârstă.

Cadrul juridic

Reglementarea Uniunii

3 Articolul 1 din Directiva 79/7 prevede:

„Obiectul prezentei directive îl constituie aplicarea treptată, în domeniul securității sociale și al altor elemente ale protecției sociale prevăzute la articolul 3, a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în domeniul securității sociale, denumit în continuare principiul egalității de tratament."

4 Potrivit articolului 3 alineatul (1) litera (a) din Directiva 79/7:

„Prezenta directivă se aplică:

(a) regimurilor juridice care asigură protecția împotriva următoarelor riscuri:

[...]

— limită de vârstă;

[...]"

5 Articolul 4 alineatul (1) din Directiva 79/7 prevede:

„Principiul egalității de tratament presupune inexistența oricărei discriminări pe criterii de sex, în raport, direct sau indirect, în special cu starea civilă sau familială, îndeosebi în ceea ce privește:

— domeniul de aplicare al regimurilor și condițiile de acces la acestea;

— obligația de a cotiza și calculul cotizațiilor;

— calculul prestațiilor, inclusiv sporurile datorate celuilalt soț și persoanelor aflate în întreținere și condițiile care reglementează durata și menținerea dreptului la prestații."

6 Potrivit clauzei 4 din acordul-cadru, intitulată „Principiul nediscriminării":

„(1) În ceea ce privește condițiile de încadrare în muncă, lucrătorii pe fracțiune de normă nu sunt tratați într-un mod mai puțin favorabil decât lucrătorii cu normă întreagă comparabili numai din cauză că primii lucrează pe fracțiune de normă, cu excepția cazului în care tratamentul diferențiat este justificat de motive obiective.

[...]"

7 Directiva 2006/54 prevede la articolul 1, intitulat „Obiect":

„Prezenta directivă își propune să garanteze punerea în aplicare a principiului șanselor egale și al egalității de tratament între femei și bărbați în materie de încadrare în muncă și de muncă.

În acest scop, aceasta conține dispoziții destinate punerii în aplicare a principiului egalității de tratament în ceea ce privește:

[...]

(b) condițiile de muncă, inclusiv remunerația;

(c) sistemele profesionale de securitate socială.

[...]"

Reglementarea spaniolă

8 Astfel cum reiese din decizia de trimitere, dispozițiile Legii generale privind securitatea socială (ley general de seguridad social), aprobată prin Decretul legislativ regal nr. 1/94 din 20 iunie 1994 (BOE nr. 154 din 29 iunie 1994, p. 20658, denumită în continuare „LGSS"), aplicabile litigiului principal sunt următoarele:

„Articolul 160.

Definiție

Prestația economică pentru limită de vârstă de tip contributiv este unică pentru fiecare beneficiar și constă într-o pensie viageră care îi este recunoscută în condițiile, în cuantumul și sub forma prevăzute de lege atunci când, la împlinirea vârstei stabilite, acesta încetează sau a încetat munca salariată.

Articolul 161.

Beneficiari

1. Au dreptul la pensie pentru limită de vârstă de tip contributiv persoanele care intră sub incidența prezentului regim general care, pe lângă condiția generală prevăzută la articolul 124 alineatul 1, îndeplinesc următoarele condiții:

a) au împlinit vârsta de 65 de ani.

b) au realizat o perioadă minimă de cotizare de 15 ani [...]

Articolul 162.

Baza de calcul a pensiei pentru limită de vârstă

1. Baza de calcul a pensiei pentru limită de vârstă de tip contributiv corespunde coeficientului rezultat din împărțirea la 210 a bazelor de cotizare ale persoanei interesate în cursul celor 180 de luni imediat anterioare lunii care precedă evenimentul care dă naștere dreptului la prestație [...]

A șaptea dispoziție adițională. Norme aplicabile lucrătorilor cu fracțiune de normă

1. Protecția socială derivată din contractele de muncă pe fracțiune de normă este reglementată de principiul asimilării lucrătorului pe fracțiune de normă cu un lucrător cu normă întreagă și în special de următoarele norme:

Prima normă. Contribuția

a) Baza contribuțiilor la securitatea socială și a contribuțiilor colectate împreună cu acestea este întotdeauna lunară și este constituită din remunerațiile primite în mod efectiv în funcție de orele lucrate, atât normale, cât și suplimentare.

b) Baza contribuțiilor astfel stabilită nu poate fi inferioară cuantumurilor prevăzute de lege.

c) Orele suplimentare determină contribuții la securitatea socială potrivit acelorași baze și procente precum orele normale.

A doua normă. Perioade de cotizare

a) Pentru realizarea perioadelor de cotizare necesare pentru recunoașterea dreptului la prestațiile pentru limită de vârstă, de incapacitate permanentă, de deces și de subzistență, de incapacitate temporară, de maternitate și de paternitate, sunt luate în considerare exclusiv contribuțiile efectuate în funcție de orele lucrate, atât normale, cât și suplimentare, prin calcularea echivalentului lor în zile teoretice de cotizare. În acest scop, numărul de ore efectiv lucrate se împarte la cifra cinci, echivalentul zilnic al totalului de 1 826 de ore anuale.

b) Pentru recunoașterea dreptului la pensiile pentru limită de vârstă și pentru incapacitate permanentă, la numărul de zile teoretice de cotizare obținut în conformitate cu dispozițiile literei a) din prezenta normă se aplică un coeficient multiplicator de 1,5, rezultatul acestui calcul constituind numărul de zile de muncă considerate drept efectuate în vederea stabilirii perioadelor minime de cotizare. În niciun caz nu se poate lua în considerare un număr de zile de cotizare superior numărului care ar corespunde prestării activității cu normă întreagă.

A treia normă. Baze de calcul

a) Baza de calcul a prestațiilor pentru limită de vârstă și de incapacitate permanentă este calculată în conformitate cu norma generală [...]”

Litigiul principal și întrebările preliminare

9 La 8 octombrie 2009, la vârsta de 66 de ani, reclamanta din litigiul principal a introdus o cerere la INSS pentru a obține o pensie pentru limită de vârstă. Anterior, aceasta lucrase exclusiv ca femeie de serviciu la o asociație de proprietari timp de 18 ani pe fracțiune de normă, respectiv 4 ore pe săptămână, ceea ce reprezintă 10 % din timpul legal de lucru în Spania, care este de 40 de ore pe săptămână.

10 Prin decizia din 13 octombrie 2009, această pensie i-a fost refuzată pentru motivul că nu îndeplinea perioada minimă de cotizare de 15 ani care îi era impusă pentru a i se recunoaște dreptul la pensie pentru limită de vârstă în conformitate cu dispozițiile articolului 161 alineatul 1 litera b) din LGSS.

11 Reclamația depusă de reclamanta din litigiul principal la 30 noiembrie 2009 a fost respinsă prin decizia INSS din 9 decembrie 2009. În timp ce reclamantei din litigiul principal i se impune să probeze o perioadă minimă de cotizare de 4 931 de zile, decizia menționată îi recunoștea acesteia o perioadă de cotizare de 1 362 de zile, împărțite după cum urmează:

— 41 de zile: de la 24 octombrie 1960 la 3 decembrie 1960, cu normă întreagă;

— 336 de zile: zile asimilate, în temeiul celor trei nașteri (3 × 112);

— 656 de zile: de la 1 noiembrie 1991 la 30 octombrie 2009, respectiv o perioadă de 6 564 de zile, considerate că reprezintă 10 %, ca fracțiune de normă;

— 329 de zile: zile asimilate rezultate din factorul de corecție (1,5) prevăzut de a șaptea dispoziție adițională la LGSS.

12 Ca urmare a respingerii reclamației sale, reclamanta din litigiul principal a sesizat Juzgado de lo Social de Barcelona (Tribunalul pentru Securitate Socială din Barcelona) cu o acțiune în cadrul căreia a arătat că a șaptea dispoziție adițională la LGSS, în temeiul căreia i-a fost refuzată pensia pentru limită de vârstă, determina o încălcare a principiului egalității. Dispoziția menționată ar impune, astfel, o perioadă de cotizare mai îndelungată pentru lucrătorii pe fracțiune de normă decât pentru lucrătorii cu normă întreagă, chiar dacă se ține seama de factorul de corecție constituit de multiplicatorul de 1,5 pentru a avea acces la o prestație care este deja proporțional mai redusă. În plus, reclamanta din litigiul principal susținea că această normă implica o discriminare indirectă, întrucât ar fi incontestabilă statistica potrivit căreia femeile sunt principalele utilizatoare, în proporție de aproximativ 80 %, ale acestui tip de contracte.

13 Cu privire la a șaptea dispoziție adițională menționată, instanța de trimitere explică faptul că această reglementare se întemeiază pe principiul luării în calcul exclusive a orelor lucrate în mod efectiv pentru a stabili perioadele de cotizare impuse, atenuându-l însă cu ajutorul a două norme corectoare pentru a facilita accesul lucrătorilor pe fracțiune de normă la protecția securității sociale.

14 Astfel, în primul rând, noțiunea „zi teoretică de cotizare” este definită ca fiind corespunzătoare unui interval de cinci ore zilnice de lucru efectiv sau unui număr de 1 826 de ore anuale. Contribuțiile plătite sunt luate în considerare în funcție de orele lucrate, prin calcularea echivalenței lor în zile teoretice de cotizare.

15 În al doilea rând, pentru a recunoaște dreptul la prestații pentru limită de vârstă și pentru invaliditate permanentă, se aplică o normă corectoare specifică, care constă într-un coeficient multiplicator de 1,5 aplicat zilelor teoretice de cotizare. Acestea din urmă sunt astfel majorate, ceea ce facilitează accesul la protecție.

16 Cu toate acestea, potrivit instanței de trimitere, întrucât a șaptea dispoziție adițională la LGSS ține seama exclusiv de orele lucrate, iar nu de perioada de cotizare, cu alte cuvinte de zilele lucrate, aceasta implică în definitiv o dublă aplicare – deși corectată – a principiului *pro rata temporis*. Astfel, aceasta impune în mod proporțional o perioadă de cotizare mai îndelungată pentru a recunoaște dreptul la pensia pentru limită de vârstă care va fi de asemenea diminuată proporțional la nivelul bazei sale de calcul ca urmare a caracterului parțial al timpului de lucru. În consecință, lucrătorului pe fracțiune de normă i se impune, în materie de contribuții, o perioadă de cotizare mai îndelungată invers proporțională cu reducerea timpului său de lucru, pentru a putea beneficia de o pensie al cărei cuantum este deja diminuat direct și proporțional ca urmare a caracterului parțial al timpului de lucru.

17 Instanța de trimitere precizează de asemenea că, în cazul reclamantei din litigiul principal, aplicarea celei de a șaptea dispoziții adiționale la LGSS implică faptul că plata unor contribuții pentru o perioadă de 18 ani reprezentând 10 % din timpul zilnic de lucru echivalează, în vederea calculării perioadei de cotizare impuse pentru a avea acces la o pensie pentru limită de vârstă, cu plata unor contribuții pentru o perioadă mai scurtă de 3 ani. În consecință, în cazul unui contract de muncă pe fracțiune de normă de 4 ore pe săptămână, reclamanta din litigiul principal ar trebui să lucreze 100 de ani pentru a îndeplini perioada de cotizare minimă de 15 ani, care i-ar permite să aibă acces la o pensie pentru limită de vârstă de 112,93 euro pe lună.

18 În aceste condiții, Juzgado de lo Social de Barcelona a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) O pensie pentru limită de vârstă de tip contributiv precum cea prevăzută de sistemul de securitate socială spaniol, care rezultă din contribuțiile efectuate de către și în favoarea lucrătorului pe durata întregii sale activități profesionale, intră sub incidența noțiunii «condiții de încadrare în muncă» la care face referire interdicția discriminării prevăzută de clauza 4 din Directiva 97/81?

2) În cazul în care Curtea ar da un răspuns afirmativ la prima întrebare și ar considera că o pensie pentru limită de vârstă de tip contributiv prevăzută de sistemul de securitate socială spaniol intră sub incidența noțiunii «condiții de încadrare în muncă» la care face referire clauza 4 din Directiva 97/81, interdicția discriminării prevăzută de această clauză trebuie să fie interpretată în sensul că se opune unei norme naționale care – ca urmare a dublei aplicări a principiului *pro rata temporis* – impune lucrătorilor pe fracțiune de normă, în raport cu lucrătorii cu normă întreagă, o durată de cotizare proporțional mai îndelungată pentru a avea acces, dacă este cazul, la o pensie pentru limită de vârstă de tip contributiv al cărei cuantum este redus proporțional în funcție de timpul lor de lucru?

3) Cu titlu suplimentar față de întrebările anterioare, o reglementare precum reglementarea spaniolă (conținută în a șaptea dispoziție adițională la [LGSS]) privind sistemul de contribuție, de acces și calculare a pensiei pentru limită de vârstă de tip contributiv pentru lucrătorii pe fracțiune de normă poate fi considerată ca fiind unul dintre «elementele și condițiile de remunerare» la care face referire interdicția discriminării prevăzută la articolul 4 din Directiva 2006/54 și la articolul 157 TFUE [...]?

4) Cu titlu subsidiar față de întrebările anterioare, în cazul în care pensia spaniolă pentru limită de vârstă de tip contributiv nu ar intra nici sub incidența noțiunii «condiții de încadrare în muncă», nici sub incidența noțiunii «remunerație», interdicția discriminării directe sau indirecte pe criterii de sex, prevăzută la articolul 4 din Directiva 79/7, trebuie interpretată în sensul că se opune unei

norme naționale care – ca urmare a dublei aplicări a principiului *pro rata temporis* – impune lucrătorilor pe fracțiune de normă (în mare majoritate femei), în raport cu lucrătorii cu normă întreagă, o durată de cotizare proporțional mai îndelungată pentru a avea acces, dacă este cazul, la o pensie pentru limită de vârstă de tip contributiv al cărei cuantum este redus proporțional în funcție de timpul lor de lucru?"

Cu privire la întrebările preliminare

Observații introductive

19 Prin intermediul întrebărilor formulate, instanța de trimitere ridică, cu titlu preliminar, problema dacă o pensie precum cea în discuție în litigiul principal intră în domeniul de aplicare al clauzei 4 din acordul-cadru, al articolului 157 TFUE și al articolului 4 din Directiva 2006/54 și/sau al articolului 4 din Directiva 79/7.

20 În această privință, trebuie amintit că intră în sfera noțiunii „remunerație", în sensul articolului 157 alineatul (2) TFUE, pensiile care depind de raportul de încadrare în muncă dintre lucrător și angajator, cu excepția celor care rezultă dintr-un sistem obligatoriu la finanțarea căruia lucrătorii, angajatorii și, eventual, puterile publice contribuie într-o măsură care depinde mai puțin de un astfel de raport de încadrare în muncă decât de considerente de politică socială (Hotărârea din 10 iunie 2010, Bruno și alții, C-395/08 și C-396/08, Rep., p. I-5119, punctul 41 și jurisprudența citată). Astfel, în această noțiune nu pot fi incluse regimurile sau prestațiile de securitate socială, precum pensiile pentru limită de vârstă, reglementate direct de lege cu excluderea oricărui element de concertare în cadrul întreprinderii sau al ramurii profesionale interesate și aplicabile în mod obligatoriu unor categorii generale de lucrători (a se vedea Hotărârea din 29 noiembrie 2001, Griesmar, C-366/99, p. I-9383, punctul 27 și jurisprudența citată).

21 De asemenea, fac parte din noțiunea „condiții de încadrare în muncă" în sensul clauzei 4 punctul 1 din acordul-cadru pensiile care depind de un raport de încadrare în muncă între lucrător și angajator, cu excepția pensiilor obligatorii de securitate socială, care depind mai puțin de un astfel de raport decât de considerente de ordin social (Hotărârea Bruno și alții, citată anterior, punctul 42).

22 Or, o pensie precum cea în discuție în litigiul principal, care, astfel cum remarcă guvernul spaniol, este cea mai generală dintre pensiile reglementate de dreptul spaniol, rezultă a fi o pensie care depinde mai puțin de un raport de muncă între lucrători și angajator decât de considerente de ordin social, în sensul jurisprudenței citate la punctele 20 și 21 din prezenta hotărâre, și căreia nu îi sunt aplicabile articolul 157 TFUE și clauza 4 din acordul-cadru.

23 Desigur, considerentele de politică socială, de organizare a statului, de etică sau chiar preocupările de natură bugetară care au avut sau care au putut avea un rol în crearea unui anumit sistem de către legiuitorul național nu pot prevala în cazul în care pensia interesează numai o categorie specifică de lucrători, depinde în mod direct de perioada lucrată, iar cuantumul său este calculat pe baza ultimului salariu (Hotărârea Bruno și alții, citată anterior, punctul 47).

24 Cu toate acestea, în orice caz, prima dintre cele trei condiții nu este îndeplinită, întrucât din dosarul prezentat Curții nu reiese niciun indiciu potrivit căruia o pensie precum cea în discuție în litigiul principal ar interesa numai o categorie specială de lucrători.

25 În consecință, astfel cum arată în mod întemeiat INSS, guvernele spaniol și belgian, precum și Comisia Europeană, nici articolul 157 TFUE, nici, în consecință, articolul 4 din Directiva 2006/54, care urmărește să pună în aplicare această primă dispoziție, nici clauza 4 din acordul-cadru nu pot fi considerate că se aplică unei pensii precum cea în discuție în litigiul principal.

26 În schimb, o astfel de pensie poate intra sub incidența Directivei 79/7, întrucât face parte dintr-un regim legal de protecție împotriva unuia dintre riscurile enumerate la articolul 3 alineatul (1) din această directivă, și anume limita de vârstă, și este legată în mod direct și efectiv de protecția împotriva acestui risc (a se vedea în acest sens Hotărârea din 20 octombrie 2011, Brachner, C-123/10, Rep., p. I-10003, punctul 40).

27 În aceste condiții, trebuie să se răspundă numai la a patra întrebare.

Cu privire la a patra întrebare

28 Prin intermediul celei de a patra întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 4 din Directiva 79/7 trebuie interpretat în sensul că se opune, în împrejurări precum cele în discuție în litigiul principal, unei reglementări a unui stat membru care impune lucrătorilor pe fracțiune de normă, în mare majoritate femei, în raport cu lucrătorii cu normă întreagă, o durată de cotizare proporțional mai îndelungată pentru a avea acces, dacă este cazul, la o pensie pentru limită de vârstă de tip contributiv al cărei cuantum este redus proporțional în funcție de timpul lor de lucru.

29 În această privință, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, există discriminare indirectă în sensul articolului 4 din Directiva 79/7 atunci când aplicarea unei măsuri naționale, deși formulată în mod neutru, dezavantajează în fapt un număr mult mai mare de femei decât de bărbați (a se vedea în special Hotărârea Brachner, citată anterior, punctul 56).

30 Or, pe de o parte, astfel cum reiese din decizia de trimitere și în special din explicațiile instanței de trimitere amintite la punctul 17 din prezenta hotărâre, o reglementare precum cea în discuție în litigiul principal dezavantajează lucrătorii pe fracțiune de normă precum reclamanta din litigiul principal, care au efectuat mult timp o muncă pe fracțiune de normă redusă, întrucât, ca urmare a metodei utilizate pentru calculul perioadei de cotizare impuse pentru a avea acces la o pensie pentru limită de vârstă, această reglementare exclude în practică orice posibilitate a acestor lucrători de a obține o astfel de pensie.

31 Pe de altă parte, instanța de trimitere însăși constată că este dovedit statistic că o reglementare precum cea în discuție în litigiul principal afectează o proporție mult mai semnificativă de femei decât de bărbați, din moment ce în Spania cel puțin 80 % din lucrătorii pe fracțiune de normă sunt femei.

32 Rezultă că o astfel de reglementare este contrară articolului 4 alineatul (1) din Directiva 79/7, cu excepția cazului în care este justificată de factori obiectivi și străini de orice discriminare bazată pe sex. Aceasta este situația dacă mijloacele alese răspund unui obiectiv legitim al politicii sociale a statului membru a cărui legislație este în discuție, sunt apte să atingă obiectivul urmărit de aceasta și sunt necesare în acest scop (a se vedea în acest sens Hotărârea Brachner, citată anterior, punctul 70).

33 INSS și guvernul spaniol arată că obligația de a îndeplini un anumit număr de perioade de cotizare prealabile pentru a fi eligibil pentru anumite prestații constituie expresia unui obiectiv general de politică socială urmărit de legiuitorul național, întrucât această obligație este esențială în cadrul unui sistem de securitate socială de tip contributiv, inclusiv pentru a garanta echilibrul financiar al acestui sistem.

34 În această privință, este necesar să se arate că, astfel cum reiese din decizia de trimitere, lucrătorii pe fracțiune de normă în cauză au plătit contribuții menite în special să finanțeze sistemul de pensii. În plus, este cert că, dacă ar primi o pensie, cuantumul acesteia ar fi redus proporțional în funcție de timpul de lucru și de contribuțiile plătite.

35 Or, astfel cum arată în mod întemeiat guvernul belgian și Comisia, niciun element din dosarul prezentat Curții nu permite să se concluzioneze că, în aceste condiții, excluderea oricărei posibilități a lucrătorilor pe fracțiune de normă precum reclamanta din litigiul principal de a obține o pensie pentru limită de vârstă ar constitui o măsură necesară în mod efectiv pentru a atinge obiectivul protejării sistemului de securitate socială de tip contributiv, la care se referă INSS și guvernul spaniol, și că nicio altă măsură mai puțin constrângătoare pentru aceiași lucrători nu ar putea atinge același obiectiv.

36 Această interpretare nu este afectată de argumentul INSS și al guvernului spaniol potrivit căruia cele două măsuri corectoare amintite la punctele 14 și 15 din prezenta hotărâre au drept scop să faciliteze accesul lucrătorului pe fracțiune de normă la pensia pentru limită de vârstă. Astfel, nu rezultă că aceste două măsuri corectoare au un oarecare efect pozitiv asupra situației lucrătorilor pe fracțiune de normă precum reclamanta din litigiul principal.

37 În ceea ce privește trimiterea făcută de guvernul spaniol la Hotărârea din 16 iulie 2009, Gómez-Limón Sánchez-Camacho (C-537/07, Rep., p. I-6525), este suficient să se constate că, astfel cum a arătat în mod întemeiat Comisia, hotărârea menționată vizează în esență, după cum reiese din cuprinsul punctului 60 din aceasta, interpretarea articolului 7 alineatul (1) litera (b) din Directiva 79/7, potrivit căruia statele membre dispun de posibilitatea de a exclude din domeniul de aplicare al acestei directive dobândirea drepturilor la prestații de securitate socială în temeiul regimurilor obligatorii după perioadele de întrerupere a activității datorate creșterii copiilor. Or, din decizia de trimitere nu reiese că această dispoziție este aplicabilă litigiului principal.

38 În consecință, trebuie să se răspundă la a patra întrebare că articolul 4 din Directiva 79/7 trebuie interpretat în sensul că se opune, în împrejurări precum cele din litigiul principal, unei reglementări a unui stat membru care impune lucrătorilor pe fracțiune de normă, în mare majoritate femei, în raport cu lucrătorii cu normă întreagă, o durată de cotizare proporțional mai îndelungată pentru a avea acces, dacă este cazul, la o pensie pentru limită de vârstă de tip contributiv al cărei cuantum este redus proporțional în funcție de timpul lor de lucru.

Cu privire la cheltuielile de judecată

39 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a opta) declară:

Articolul 4 din Directiva 79/7/CEE a Consiliului din 19 decembrie 1978 privind aplicarea treptată a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în domeniul securității sociale trebuie interpretat în sensul că se opune, în împrejurări precum cele din litigiul principal, unei reglementări a unui stat membru care impune lucrătorilor pe fracțiune de normă, în mare majoritate femei, în raport cu lucrătorii cu normă întreagă, o durată de cotizare proporțional mai îndelungată pentru a avea acces, dacă este cazul, la o pensie pentru limită de vârstă de tip contributiv al cărei cuantum este redus proporțional în funcție de timpul lor de lucru.

Semnături